

Convenant Duurzame Gewasbescherming

*Postadres: Ministerie van LNV
Directie AKV
Postbus 20401
2500 EK Den Haag*

Telefoon:

Den Haag, november 2009

Voortgang bij implementatie van Convenant Duurzame Gewasbescherming in 2008/2009

In deze notitie wordt u geïnformeerd over de voortgang van het Convenant Duurzame Gewasbescherming in de tweede helft van 2008 en de eerste helft van 2009, alsmede over de inzet in de resterende convenantperiode. Hiermede wordt een vervolg gegeven aan de rapportages die over 2005, 2006 en 2007-2008 zijn uitgebracht (TK2005-2006, 27858, 58, TK2006-2007, 27858, 60 en TK2008-2009, 27858, 73).

Convenantdoelstellingen

Het Convenant Duurzame Gewasbescherming is afgesloten in 2003 en loopt af in 2010. De deelnemers zijn: Ministerie van LNV, Ministerie van VROM, LTO Nederland, Plantum NL, Nefyto, Agrodīs, Vewin en Unie van Waterschappen.

De hoofddoelstelling omvat het bereiken van een duurzame gewasbescherming. Het gaat om een situatie, waarbij het beleid en het handelen van maatschappelijke organisaties en ketenpartijen is gericht op het realiseren van de bestaande milieukwaliteitsdoelen. Dit gebeurt op een wijze die bedrijfseconomisch verantwoord is en de concurrentiepositie van de Nederlandse land- en tuinbouw ten opzichte van de land- en tuinbouw in een aantal omringende EU-landen niet onevenredig onder druk zet.

In operationele zin is de hoofddoelstelling vertaald in het reduceren van de milieubelasting van het oppervlaktewater met 95% (situatie 2010 ten opzichte van situatie 1998) en het opheffen van de knelpunten bij de drinkwaterwinning uit oppervlaktewater, voor zover verband houdend met het middelengebruik in de Nederlandse land- en tuinbouw.

Verder is afgesproken is, dat bij de concrete invulling van het lange termijn beleid, naast de EU-Gewasbeschermingsrichtlijn (91/414) en de Thematische Strategie voor een duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen uit het 6^e EU-Milieuactieprogramma, ook de EU-Kaderrichtlijn Water en de EU-Residuenrichtlijnen uitgangspunt vormen. Voor een deel betreft het hier beleid waarvoor inmiddels nieuwe regelgeving tot stand is gekomen.

Prioriteitstelling

Naar aanleiding van de Tussentijdse Evaluatie van de nota Duurzame Gewasbescherming is begin 2008 besloten tot een sterke focus op de afspraken waarvan binnen een termijn van 2-3 jaar nog een belangrijke bijdrage aan het behalen van de convenantdoelstellingen mag worden verwacht (TK2008-2009, 27858,73). Om deze reden wordt nu prioriteit gegeven aan een pakket dat is gericht op:

- het verdergaand toepassen van geïntegreerde gewasbescherming;
- het behouden van een effectief middelenpakket;
- het aanpakken van de milieuknelpunten, in het bijzonder de emissie(routes) van de stoffen die volgens de Tussentijdse Evaluatie het meest milieubelastend zijn.

Voortgang in kwalitatief opzicht

In Bijlage 1 staan in kort bestek de afspraken die zijn gericht op het verdergaand toepassen van geïntegreerde gewasbescherming en op het behouden van een effectief middelenpakket. In deze bijlage wordt ook stilgestaan bij de voortgang.

In het bijzonder wordt gewezen op het bereiken van een nieuwe mijlpaal in de vorm van de Algemeen Verbindend Verklaring (AVV) van een certificeringstelsel voor de handel in gewasbeschermingsmiddelen welke op initiatief van Agrodiss met ingang van 2010 van kracht wordt. Dit certificeringstelsel heeft betrekking op voorschriften ten aanzien van de vakbekwaamheid, het aanprijzen van middelen en het informeren over de gevaren bij het gebruik van middelen, als mede de doorvoer en de opslag van middelen. Alle handelaren dienen binnenkort gecertificeerd te zijn en dat zal resulteren in een betere naleving van de betreffende wettelijke bepalingen. De certificering levert bovendien een basis voor het distribueren van middelen met een extra risico (gecontroleerde distributie).

Vermeldenswaardig is ook, dat het Kleine Toepassingen, waarbij LTO als trekker optreedt, een doorloop tot en met 2013 heeft gekregen en nu ook van toepassing is op biologische bestrijders. Een ander bijzondere ontwikkeling is het voorstel van Nefyto om Nederland te positioneren als het Europese centrum voor kleine toepassingen. Van een dergelijk centrum wordt een belangrijke bijdrage verwacht in het behouden van een effectief middelenpakket voor de vele kleine teelten in Nederland. Het voorstel wordt op dit moment uitgewerkt, maar maakt geen deel uit van de convenantafspraken.

Verder wordt gewezen op het instellen van een Innovatieprijs Geïntegreerde Gewasbescherming. Daarmede wordt beoogd de ontwikkeling en de toepassing van nieuwe vormen van geïntegreerde gewasbescherming te stimuleren. Bij de openstelling in 2008 is een groot aantal inzendingen ontvangen (22 stuks) met een verrassende variatie in methode. Alle inzendingen zijn beoordeeld op de mate van vernieuwing, de bijdrage aan geïntegreerde gewasbescherming, de vermindering van de milieubelasting en de praktische toepasbaarheid, als mede op kosten en baten. Dit leidde tot een drietal nominaties. De prijsuitreiking, waaronder een bedrag van €2.000,- voor de winnaar, heeft begin 2009 plaats gevonden.

Bijlage 2 geeft een overzicht van de prioritaire convenantafspraken die zijn gericht op het wegnemen en verminderen van milieuknelpunten, met name de knelpunten die worden veroorzaakt door de 20 stoffen die volgens de Tussentijdse Evaluatie het meest milieubelastend zijn.

Hier is sprake van een mijlpaal in de vorm van een akkoord dat het Rijk heeft bereikt met de waterschappen over hun toezichthoudende rol en de bijbehorende bevoegdheden in het kader van de Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden. De gemaakte afspraken zijn op 1 juli van dit jaar in werking getreden.

De waterkwaliteitsnormen voor de meest milieubelastende stoffen zijn door VROM geactualiseerd en volgens de laatste inzichten aangepast aan de systematiek die wordt voorgeschreven door de Kaderrichtlijn Water. Daarmede is een kader verkregen, zowel voor de aanpak van de normoverschrijdingen als voor de Eindevaluatie van het convenant.

Waterschappen communiceren in toenemende mate over hun monitoringsresultaten in de vorm van nieuwsbrieven en presentaties. Daarmede wordt bij de agrarische ondernemers het inzicht in het effect van hun handelen op het milieu versterkt. Een andere aandacht verdienende voorlichtingsactiviteit is de campagne 'Elke druppel telt' van LTO, Agrodīs en Nefyto, welke is gericht op het zorgvuldiger omgaan met gewasbeschermingsmiddelen.

Zowel de gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen als de handhavende instanties hebben te kampen met de sterk gedifferentieerde gebruiksvoorschriften, met name op het gebied van de driftreductie. Dit belemmert de naleving. Om deze reden is LNV een pilot gestart voor het vereenvoudigen en standaardiseren van de voorschriften voor de driftreductie. Deze pilot wordt begin 2010 afgerond.

Verder wordt gewezen op het feit, dat het project Schone Bronnen haar derde fase is ingegaan. In deze fase worden niet alleen nieuwe milieuknelpunten aangepakt, maar wordt ook veel aandacht besteed aan het implementeren van de oplossingsrichtingen voor de eerder onderzochte milieuknelpunten.

Het convenant levert niet alleen een inhoudelijk, maar ook een duidelijk procesmatig resultaat op. De gepolariseerde situatie, die zowel voor de sector als het milieu schadelijk was en zich onder meer uitte in veelvuldige interventies vanuit de Tweede Kamer, is verdwenen. Er is een dialoog ontstaan, waarbij gemeenschappelijke belangen zijn onderkend. Dit heeft vervolgens geleid tot een constructief samenwerkingsverband waarmee een meerwaarde wordt behaald bij de uitvoering van de beschreven activiteiten.

Het procesmatige resultaat kan ook na afloop van het huidige convenant van betekenis zijn. De nieuwe EU-richtlijn Duurzaam Gebruik Pesticiden brengt namelijk als verplichting met zich mee, dat voor het omgaan met gewasbeschermingsmiddelen een zogenaamd Nationaal Actieplan wordt opgesteld en vervolgens tot uitvoering wordt gebracht. Naar het zich laat aanzien, kan hierbij worden voortgebouwd op de resultaten die in convenantverband zijn bereikt. De eerdergenoemde Eindevaluatie zal dit nader aangeven.

Het opstellen van het Nationale Actieplan zal plaats vinden in samenspraak met niet alleen de deelnemers aan het convenant, maar ook met alle andere belanghebbenden.

Voortgang in kwantitatief opzicht

De Tussentijdse Evaluatie van het MNP heeft opgeleverd, dat de kwantitatieve tussendoelstellingen voor 2005 in belangrijke mate zijn gehaald. Een achterblijvend aspect vormt het opheffen van de knelpunten voor de drinkwaterbereiding uit oppervlaktewater. Dit heeft te maken met meer oorzaken dan alleen de emissie van gewasbeschermingsmiddelen vanuit de Nederlandse land- en tuinbouw zoals het gebruik van herbiciden op verhardingen en de aanvoer vanuit het buitenland via de rivieren. In dit kader is van belang, dat vanaf 1 januari

2010 bij de toelatingsbeoordeling voor de land- en tuinbouw ook aan het drinkwatercriterium voor oppervlaktewater wordt getoetst. Dit krijgt op termijn haar doorwerking.

De eerstvolgende integrale beoordeling van de bereikte resultaten zal betrekking hebben op de situatie in 2010 en vindt plaats in het kader van de Eindevaluatie van de nota Duurzame Gewasbescherming. Vanwege de overlap in doelstellingen zal deze evaluatie tevens betrekking hebben op de resultaten die dan met het convenant zijn bereikt. De uitkomsten van de Eindevaluatie komen eind 2011 beschikbaar.

In afwachting van de Eindevaluatie wordt zo goed mogelijk de vinger aan de pols gehouden op grond van berichten van ondermeer de Plantenziektkundige Dienst (PD), het Landbouw-Economisch Instituut (LEI), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

Van belang zijn met name de berekeningen die het RIVM heeft gemaakt van de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen in het kader van de Milieubalans. De uitkomsten voor de jaren 2006 t/m 2008 geven aan, dat de milieubelastingen van de bodem en het grondwater verder dalen, maar dat de milieubelasting van het oppervlaktewater op vrijwel hetzelfde niveau blijft. Deze uitkomsten zijn gebaseerd op een extrapolatie van de resultaten van de Tussentijdse Evaluatie op basis van ontwikkelingen in de afzet van gewasbeschermingsmiddelen. Andere ontwikkelingen zoals die in het bedrijfs- en gewasmanagement, de kennis van de middelen en de waterkwaliteitsnormen, zijn niet in deze uitkomsten verdisconteerd, maar dit zal wel gebeuren bij de berekeningen in het kader van de eerdergenoemde Eindevaluatie.

Inzet in resterende convenantperiode

Het PBL heeft op grond van de bovengenoemde RIVM-uitkomsten aangegeven, dat nog stappen te zetten zijn om de convenantdoelstellingen te realiseren. Aan de uitvoering van het in 2008 bijgestelde pakket aan afspraken zal daarom tot eind 2010 worden doorgewerkt. Van diverse activiteiten zoals het kennisproject van Agrodis, de communicatie van de waterschappen over hun monitoringsresultaten, de verbeterde handhaving en het project Schone Bronnen, wordt nog een effect verwacht.

Boven op dit pakket aan afspraken komt nog een extra inzet in de vorm van een in 2010 uit te voeren communicatieproject. Dit project wordt gericht op het bereiken van een betere bekendheid en een ruimere toepassing van nieuwe methoden voor geïntegreerde gewasbescherming. Hiervoor vindt een openbare aanbesteding plaats.

Of de totale inzet voldoende zal zijn om de einddoelstellingen van het convenant te bereiken, is onzeker. De Eindevaluatie, waarvoor het PBL al voorbereidende werkzaamheden uitvoert en waarbij alle relevante ontwikkelingen in samenhang worden geanalyseerd, zal in 2011 uitwijzen in hoeverre voor latere jaren nog een opgave voor het terugbrengen van de milieubelasting resteert. Voor zover het gaat om vereisten van de Kaderrichtlijn Water, kan dit mogelijk alsnog in de periode 2012-2015 gestalte krijgen.

Bijlage 1. Convenantafspraken voor het verdergaand toepassen van geïntegreerde gewasbescherming en het behouden van een effectief middelenpakket

Trekker	Activiteit	Eindresultaten in 2010	Opmerkingen over voortgang
LTO	Kennisoverdracht over geïntegreerde gewasbescherming	<p>Jaarlijks heeft elke sector de kansen geanalyseerd van de door PPO beschreven Best Practices. Daarbij is gekeken naar de technisch-economische aspecten en naar de kennisstructuur.</p> <p>Jaarlijks zijn voor een aantal Best Practices extra inspanningen gepleegd. Dit is terug te vinden in de Jaarplannen.</p>	Zoals Jaarplan 2009 aangeeft, vinden ook dit jaar voor een aantal Best Practices extra inspanningen plaats, met name binnen project Telen met Toekomst.
Plantum	Kennisontwikkeling en –verspreiding op het gebied van resistentie, zaadbehandeling e.d.	<ul style="list-style-type: none"> • Constant houden van R&D-inspanningen • Jaarlijks halveren van aantal knelpunten • Intercommunautair afgestemde regelgeving • Jaarlijks drie nieuwe toepassingen voor zaadbehandeling • Tien alternatieve zaadbehandelingsmethoden • Jaarlijkse afname van insleep van ziekten en plaagorganismen (gebruik van fyto-sanitair risicobeheerplan) • Inzage geven in middelengebruik • Meer informatie over resistentieniveaus • Resistentiekennis toegepast in twee praktijkgewassen 	Gestage voortgang op de 9 punten van het plan Kansrijk Beginnen.
LTO/ Plantum	<p>Continueren van Fonds Kleine Toepassingen</p> <p>Zo nodig verkrijgen van zogenaamde ‘dringend vereiste toelatingen (DVT’s)’</p>	<p>Fond is verlengd t/m 2013. Het beschikt over 600.000 euro/jr en is nu ook van toepassing op biologische bestrijders.</p> <p>Knelpunten zijn opgelost in de vorm van een reguliere toelating of andere structurele oplossing</p>	<p>Looptijd van Fonds Kleine Toepassingen verlengd t/m 2013. In 2008 waren er 20 toekenningen.</p> <p>Nefyto heeft voorgesteld Nederland te positioneren als het Europese centrum voor kleine toepassingen. Dit wordt uitgewerkt.</p> <p>Jaarlijks worden enkele knelpunten structureel opgelost, maar verschijnen ook nieuwe. Wegvallen van DVT’s in de toekomst kan voor problemen zorgen; een voorbereiding hierop loopt</p>

Trekker	Activiteit	Eindresultaten in 2010	Opmerkingen over voortgang
Agrodis	Continueren van Trustee (biedt ondersteuning bij derdenuitbreiding)	Is optimaal benut door sectoren en toelatinghouders	In 2008 zijn 6 ondersteunde aanvragen gehonoreerd. Twee zijn ingetrokken en voor één wordt gewacht op aanvullende gegevens. De indruk bestaat dat het lastiger is geworden om het dossier voor een vereenvoudigde uitbreiding rond te krijgen; hiervoor is een actie ingezet.
Agrodis	Versterken van de rol van de handelaar als adviseur op het gebied van geïntegreerde gewasbescherming	<ul style="list-style-type: none"> • 500 adviseurs krijgen wekelijks informatie over nieuwste ontwikkelingen op gebied van geïntegreerde gewasbescherming • Alle Good en Best Practices zijn onder aandacht van adviseurs gebracht • 75% van adviseurs kent Good Practices • 50% van adviseurs verwerkt minstens 50% van Good Practices in hun adviezen • Oplossingen uit project Schone Bronnen zijn onder aandacht van adviseurs gebracht 	Fase I is afgerond en wordt extern geëvalueerd. Verlenging met Fase II is in voorbereiding
Agrodis	Algemeen verbindend laten verklaren (AVV) van de RCS-systematiek voor bedrijven die gewasbeschermingsmiddelen distribueren	Goed functionerende AVV	De AVV treedt op 1 januari 2010 in werking.
Nefyto	Innoveren van middelenpakket	Continueren van tempo zoals gerealiseerd in 2003-2007	Voortgang in 2003-2007 is gekwantificeerd. Voor komende jaren wordt ingezet op hetzelfde resultaat
LNV	Continueren van bestaande instrumentarium voor het ontwikkelen en beschikbaar stellen van kennis over geïntegreerde gewasbescherming	<ul style="list-style-type: none"> • Innovatieprojecten geïntegreerde gewasbescherming • Doorontwikkelingsprojecten • Onderzoekproject Terugdringen ziektedruk Phytophthora infestans bij WUR • Beschrijving Good en Best Practices • Project Telen met toekomst 	Jaarplan 2009 is samen met convenantpartners ingevuld.

Bijlage 2. Convenantafspraken voor het aanpakken van milieuknelpunten

Trekker	Activiteit	Eindresultaten in 2010	Opmerkingen over voortgang
VROM	Actualiseren van waterkwaliteitsnormen (tevens inspelen op KRW)	<ul style="list-style-type: none"> Rapporten met actuele normen voor meest milieubelastende stoffen Opname in Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water 	Normen voor de meest milieubelastende stoffen zijn geactualiseerd en KRW-proof. Ontwerp-Besluit kwaliteitseisen en monitoring water met Tweede Kamer besproken
VEWIN Unie van Waterschappen	Continueren van project Schone Bronnen Dit kan uitmonden in meer aandacht voor de glastuinbouw en erfafspoeling.	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak van de derde reeks knelpunten Evaluatie van voortgang en effecten van de oplossingen voor de eerste reeks Volgen van implementatie van de oplossingen voor de tweede reeks Cursus 'Schone bronnen, ook in eigen sloot' Diverse communicatieactiviteiten 	Fase II is extern geëvalueerd. Fase III is medio 2008 gestart, waarbij emissieroutes in plaats van specifieke stoffen worden aangepakt en bewaking plaats vindt van de afspraken die in de Fasen I en II zijn gemaakt. Vier waterschappen, Bayer CropScience en WUR hebben voor de glastuinbouw de mogelijkheden tot emissiereductie in kaart gebracht. Als vervolg hierop is onder leiding van de UvW een werkgroep gestart met de uitwerking van maatregelenpakketten.
Unie van Waterschappen	Gebiedsgericht communiceren van actuele monitoringsresultaten	<ul style="list-style-type: none"> Verspreiden van nieuwsbrieven door waterschappen naar agrariërs, gwb-handelaren en industrie Periodiek bespreken van monitoringresultaten met gwb-handelaren (binnen project Telen met toekomst) 	Waterschappen presenteren monitoringresultaten op LTO-bijeenkomsten en verspreiden in toenemende mate nieuwsbrieven
LTO / Plantum/ Agrodis	Vergroten van aandacht voor de meest milieubelastende stoffen	Uitvoering geven aan de afspraken die zijn over specifieke stoffen en emissieroutes zijn gemaakt in project Schone Bronnen	In 2008-2009 wordt, samen met Agrodis en Nefyto, de voorlichtingscampagne 'Elke druppel telt' uitgevoerd.
LTO	Stimuleren van naleving van gebruiksvorschriften	Uitvoeren van regionale en landelijke voorlichtingsbijeenkomsten en -projecten	In dit kader vindt plaats: <ul style="list-style-type: none"> erfbijeenkomsten 'Schone bronnen, op het eigen bedrijf' cursus 'Schone bronnen ook in eigen sloot' ontwikkeling van webfilms online database met presentatiemateriaal uit project Schone Bronnen

Trekker	Activiteit	Eindresultaten in 2010	Opmerkingen over voortgang
LNV	Naleving bevorderen door robuustere gebruiksvorschriften	Gebruiksvorschriften vereenvoudigen en uniformeren	Pilot gaande voor vereenvoudiging en standaardisatie van driftreducerende vorschriften
AID/ Unie van Waterschappen	Handhaven van wetten regelgeving (waaronder gebruiksvorschriften en lozingenbesluit)	Uitvoeren van Meerjarig Handhavingprogramma Gewasbeschermingsmiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking AID met sectororganisaties • AID en waterschappen stemmen heterdaad controles af • Overeenstemming tussen Rijk en waterschappen over toezichthoudende rol en bevoegdheden in kader van Wet Gewasbescherming en Biociden
VROM	Harmoniseren binnen EU van beslismodellen voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen	<ul style="list-style-type: none"> • Geharmoniseerde uitspoelingsmodellen • Geharmoniseerde beoordeling van persistente stoffen • Beslisboom risico's voor drinkwaterbereiding in harmonisatietraject • Internationale acceptatie van conceptueel beoordelingsstelsel voor aquatische toxiciteit 	<p>Beslisbomen voor persistentie-beoordeling, uitspoelingsmodellen en risico's voor drinkwaterbereiding uit oppervlaktewater zijn ingebracht in EU-traject voor harmonisatie</p> <p>Daarnaast voortvarende ontwikkeling van nieuwe beoordelingsmethode voor de risico's in het aquatische ecosysteem. Deze methode wordt tevens in EU-kader besproken.</p>